

Ђорђе Оташевић*

Издавачка кућа „Алма“, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (12)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводе се три илустративна примера, сем када их је у грађи било мање. Изузетно ће се навести и више од три илустративна примера у случају када постоји већи број варијаната одредничке лексеме. Цитати су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пруже додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде простора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

Семантички неологизми су означени звездицом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

* djordjeotasevic@yahoo.com; ORCID: 0009-0004-7192-4777.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р. — именица женског рода	несврш. — глагол несвршеног вида
енгл. — енглески језик	да
мн. — множина	прид. — придев
м.р. — именица мушког рода	прил. — прилог
непром. — непромењива реч	сврш. — глагол свршеног вида
нераспр. — нераспрострањено	с.р. — именица средњег рода

авиона̀вођена бђмба ж. р.

❶ дефиниција *врста авионске бомбе која је опремљена системом за навођење (ласерско навођење, навођење помоћу ГПС-а, инфрацрвени сензори или навођење путем радара), што јој омогућава већу прецизност у поређењу с класичним ненавођеним бомбама.*

❷ цитати Елем три месеца су оделевали бруталним нападима руских трупа. Но чини се да су масовне испоруке корејских граната као и хипер продукција авионавођених бомби одрадиле посао (t.me, 16. 4. 2024).

❸ порекло према фр. *avion* < лат. *avis* : птица; фр. *bombe* < грч. *bómbos* : тугњава.

❹ синоними *навођена авионска бомба.*

❺ област рат.

❻ напомене Нераспрострањено. Синоним *навођена авионска бомба* среће се неупоредиво чешће.

агрис̀токр̀атија ж. р.

❶ дефиниција *друштвена група која је богатство и утицај стекла бављењем пољопривредом.*

❷ цитати *Bogatstvo 20 najbogatijih porodica povezanih s poljoprivredom porasla je za 2,1 milijardi evra u 2015. godini, što je za 32 odsto više od 2014. godine. Tako ova grupa milionera – i nekih milijardera – zajedno vredi preko 9,1 milijardu evra prema popisu najbogatijih objavljenog u Independentu. „Goveđi baroni“ dominiraju listom, njih osam od 20 bavi se govedarstvom, ali njihovo zajedničko bogatstvo od 2 milijarde evra je slabo u poređenju sa dvojicom na vrhu agristokratije (b92.net, 6. 3. 2016).*

❸ порекло енгл. *agriscocracy* < *agriculture* λ *ariscocracy*.

⑥ област финансије.

⑧ напомене Нераспрострањено.

адверторијал, -ала м. р.

① дефиниција *облик рекламног оглашавања који изгледа као уреднички или новинарски текст иако му је примарни циљ рекламирање одређене робе и који често има напомену да је реч о „плаћеном огласу“ или „спонзорисаном садржају“.*

② цитати Mada ne pod ovim terminom, pristup nije nepoznat ni domaćem tržištu u nešto jednostavnijoj formi. Prvi iskorak ka direktnom dijalogu sa potrošačima bio je advertorijal koji neki brendovi i danas koriste kao jedini vid brend PR-a (marketingmeza.rs); Сваки облик комерцијалног оглашавања мора јасно бити раздвојен од новинарског и кориснички створеног садржаја. Приликом раздвајања мора се водити рачуна о нивоу медијске и дигиталне писмености корисника. Промотивни садржаји се означавају коришћењем одговарајуће ознаке препознатљивости у складу с прописима и саморегулаторним инструментима који уређују оглашавање, тако да буде јасно и недвосмислено препознатљиво да је реч о комерцијалном оглашавању (на пример: „плаћени простор“, „огласна порука“, „промотивни садржај“, „адверторијал“ и сл.) без обзира на ниво медијске и дигиталне писмености читалаца. Наведено раздвајање се односи и на сваку врсту спонзорства видео садржаја и пласирања производа или услуге у оквиру видео садржаја, које објављују онлајн медији и онлајн издања, које је дозвољено по прописима из области оглашавања (savetzastampu.rs); Vladimir isto tako ukazuje na činjenicu da je u ovom trenutku na domaćem tržištu možda i najviše prisutan tzv. PR native илџи advertorijal који представља само један од шест облика садржајног оглашавања које је и сам IAB дефинисао (netokracija.rs, 31. 12. 2015).

③ порекло енгл. *advertorial* < *advertisement* : реклама + *editorial* : уреднички текст

⑥ област реклама.

аеробни бокс м. р.

① дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревање калорија, побољшање кондиције и општег здравственог стања које комбинује покрете и ударце из бокса с аеробним вежбама.*

❷ цитати Mi Band 8 podržava preko 150 sportskih režima, uključujući aerobni boks, zahvaljujući ugrađenom senzoru ubrzanja (eponuda.com).

❸ порекло енгл. *aerobic boxing*.

❹ синоними аеробокс [2].

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

аеробокс [1] м. р.

❶ дефиниција **а.** *кућиште за уградњу вентилатора и његово повезивање у систем вентилације.*

б. *уређај за прочишћавање ваздуха.*

❷ цитати Aeroboks se najčešće koristi za montažu centrifugalnih ventilatora (sličnih tipu CBM „Soler&Palau“) i njihovo povezivanje u sistem ventilacije. Aeroboks je moguće poručiti u kompletu sa svom opremom za izradu (stranica, ugaonik, profil) ili iz delova. Kako bi se ventilator mogao montirati u aeroboks, neophodno je poručiti i nosače za konkretan model ventilatora (ventilacija.rs); Na zahtev: Ugradnja ventilatora unutar aeroboksa (ventilacijakg.rs); Ventilator, regulator i aerobox (milosgospic.wixsite.com).

❸. Отпадни ваздух извлачи посебан aeroboks. Njegov protok регулише управљачка јединица тако да је количина убаћеног увек једнака количини избаћеног ваздуха. Израђен ваздух може уместо aeroboksa извлачити ventilator kuhinjske haube или мокрoг чвора. Овом конструкцијом се у малим просторима избегава постављање каналског развода, а добија комфoрно грејање и вентилација простора (ventes.rs).

❹ порекло енгл. *aerobox*.

❺ варијанте аеробокс, aerobox.

❻ област уређаји.

❼ напомене Значење под „б“ је нераспрострањено. Правописну варијанту *aerobox* треба избегавати.

аеробокс [2] м. р.

❶ дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревање калорија, побољшање кондиције и општег здравственог стања које комбинује покрете и ударце из бокса с аеробним вежбама.*

❷ цитати Aeroboks је микс кардио бокса и aerobika. Обухвата изводјење ручних и ноћних техника борилачких вестина и aerobika. Pобољсава kordi-

naciju tela, aerobnu izdržljivost i funkcionalne sposobnosti. Veoma uspesno deluje na smanjenje viska kilograma. Ovaj trening pogodan je za sve, posebno za one koji zele da smrsaju i otklone stres. Kod nas u klubu ovaj program ce voditi sertifikovani trener Ivona Tokovic (facebook.com, 13. 2. 2017); Aerobox je trening visokog intenziteta i ima za cilj da poveća snagu, izdržljivost i fleksibilnost mišića. Borilačke veštine u kombinaciji sa pančboksom i plesom povezuju um i telo i zahtevaju mentalnu oštrinu, fizičku snagu, preciznost i brzinu (nonstopfitness.rs).

- ③ порекло енгл. *aerobox* < *aerobic boxing*.
- ④ варијанте аеробокс, aerobox.
- ⑤ синоними аеробни бокс.
- ⑥ област спорт.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Правописну варијанту *aerobox* треба избегавати.

аеролатес и аеролатес м. р.

① дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревање калорија, побољшање кондиције и општег здравственог стања које комбинује аеробик и пилатес.*

② цитати Aerolatesom se bavim od 2007 godine. Aerolates je rekreacija koja je namenjena apsolutno svima bez obzira na pol i godine. Samo se način i intenzitet treninga prilagođava grupi koja vežba. Pored određenih vežbi koje su namenjene za podizanje kondicije i izdržljivosti rade se i vežbe za oblikovanje, jačanje i zatezanje tela (facebook.com, 5. 3. 2020); Od decembra 2018 godine PILATES MIX, AEROLATES, CORE FITNESS (facebook.com, 25. 11. 2018).

- ③ порекло енгл. *aerolates* < *aerobic pilates*.
- ⑥ област спорт.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

ајваријада ж. р.

① дефиниција *гастрономско-туристичка манифестација која се састоји у спремању ајвара, што често има такмичарски карактер, и његове дегустације.*

② цитати У Националном парку „Сутјеска“ данас је одржана друга „Ајваријада“, на којој је више вриједних екипа радника ове јавне установе припремало ајвар, те разне врсте киселих салата и сокове од бру-

снице и боровнице, у оквиру кампање „Здрава храна-Сутјеска“ (rtrs.tv, 28. 10. 2018); У организацији Удружења угоститељских и туристичких посленика „Зоран Мирашевић“ и под покровитељством Градске општине Црвени Крст ове суботе одржана је 16. по реду манифестација укусног залогаја, припремљеног за зиму, „Ајваријада и нај-зимница“. [...] Стручни жири, састављен од професора из Угоститељско-туристичке школе, али и посетиоци гласали су за најбоље ајваре и зимнице, након чега су оним најуспешнијима додељене медаље и пехари (gocrvnikrst.rs, 7. 10. 2024); У току су припреме за другу „Ајваријаду“ која ће бити одржана у недјељу, 28. октобра, са почетком у 10 часова код ресторана „Комлен“. Поред ајвара учесници ће припремати традиционалне производе као што су сокови, џемови, слатка од боровница, брусница, шљива и другог воћа које расте у Парку, а потом сезонске салате, туршије. Позивамо вас да дођете да се дружимо на овој манифестацији и уживамо у припремању и дегустацији традиционалних производа, гдје ћете такође имати прилику да купите све припремљене производе за своје потребе (turizamrs.org, 26. 10. 2018).

❸ порекло према тур. *hayvar*.

❹ област гастрономија, туризам.

ајсб̄ар м. р.

❶ дефиниција *угоститељски објекат у коме је температура увек испод нуле, а намештај, чаше, украси обично су направљени од леда.*

❷ цитати U novembru je s prijateljicama provela lud vikend u Amsterdamu. / - Sedele smo u ajs-baru. Toliko je hladno unutra da je preporuka da se ostane najduže 20 minuta, sve preko toga može biti opasno (srecna.republika.rs, 12. 1. 2025); Na visini 354 metra u najvišem restoranu u Evropi koji se zove „Ruski“ nalazi se „Ajs bar“. Sam bar i ledene skulpture u njemu su napravljene od vode iz Bajkalskog jezera. Temperatura u baru je –15 stepeni. Pre ulaska se oblače valjenki (ruske vunene čizme) i bunda. U baru se pije votka i jede kavijar (magazin.novosti.rs, 27. 3. 2021); Ulazimo u ajs bar, prvu stalnu ledenu izložbu, divimo se zaleđenim skulpturama (brodovi, ribari, svakodnevni život), ali se najviše obradujemo čašama na ledenom šanku. I one su bile zaleđene, ali u njima je bio neki alkohol kojeg brzo ispijamo i ne znajući šta je u pitanju, ali delovalo je. Bilo nam je malo toplije (danas.rs, 26. 5. 2016); Ajsbar u Stokholmu protiv nespojivih vrućina / Neo-bični bar na -5 stepeni za izdržljive (issuu.com, 30. 6. 2012).

❸ порекло енгл. *ice bar*.

❹ варијанте ајсбар, ајс-бар, ајс бар.

⑤ синоними ледени бар.

⑥ област УГОСТИТЕЉСТВО.

ајсхотел м. р.

① дефиниција *хотел у потпуности изграђен од леда у хладним пределима као привремени угоститељски објекат који се сваке године поново гради јер се с доласком топлих дана отапа.*

② цитати Фински „ајс хотел“ у селу Јилас / На северу Финске, у селу Јилас, у близини скијашког центра Левија, до краја априла туристи имају шансу да бораве у изузетном хотелу – од снега и леда. Изградња највеће ледене зграде на свету почиње сваке зиме у октобру, а хотел је отворен док не почне да га топи сунце (politika.rs, 7. 2. 2007); Onda је, valjda, malo toplije, a u trenutku kad smo ga mi posetili, bilo је petnaestak ljudi, očito nedovoljno да oтоpe ledene gromade pristigle s краjnјег severa Švedске – tamo gde postoji i „Ajs hotel“ ако је kome do toga да zaspi u krevetu od leda (blic.rs, 14. 11. 2011); „Ајсхотел“ је основао Ингве Бергквист још 1989. године и од тада се сваке зиме гради и обнавља (rts.rs, 20. 12. 2021).

③ порекло енгл. *ice hotel*.

④ варијанте ајсхотел, ајс хотел.

⑤ синоними ледени хотел.

⑥ област УГОСТИТЕЉСТВО.

акваган м. р.

① дефиниција *тобоган по којем тече вода и низ који се корисници спуштају у море, реку, језеро или базен.*

② цитати Малишанима на располагању стоје играчке, фока, а спуштање низ акваган им је прави изазов. Ту су водене капљице, као и млазеви воде (rtv.rs, 1. 11. 2008); АКВАГАН, чије је коришћење укључено у симболичну цену улазнице од 100 динара, пуштан је 4 пута дневно а по потреби и више (sportskicentarbor.com, 3. 9. 2015); Bazen је осмишљен као велика, кружна просторија, nalik areni, sa visokim krovom који се rotira i u letnjem periodu otvara. Posebno је interestingo што се на другом nivou, iznad bazena, nalazi nekoliko đakuzija, a osim toga – tu је i akvagan, tako да zaista imate utisak да ste u najbolje opremljenom akva-parku (tumagazin.rs, 19. 1. 2024).

③ порекло енгл. *aquaggan* < лат. *aqua* : вода + *toboggan* : санке.

⑥ област забава.

аква-таи-чи м. р.

❶ дефиниција *облик физичке активности и медитативне вежбе који комбинује принципе традиционалног таи-чуана, древне кинеске борилачке вештине и медитативне технике познате по спорим, контролисаним покретима и усклађености с принципима енергетског тока, с покретима у води.*

❷ цитати *Ti treninzi često imaju muzičku pratnju, i u skladu sa tim se realizuju različiti koreografski časovi, plesni ili atletski treninzi, zatim treninzi oblikovanja tela, danas sve popularniji treninzi sinergije tela i duha (bodi end majnd treninzi, poput pilates metode ili joge), kao i programi vežbanja u vodi, tj. akva treninzi (akva-aerobik, akva-džoging, akva-tai-či i dr.), uz upotrebu različitih sprava i rekvizita (phaidrabg.bg.ac.rs, 2022); Kako sve više korisnika otkriva blagodeti vežbanja u vodi, fitness klubovi, spa centri ali i lečilišta širom sveta unapređuju spektar specijalizovanih časova – od vode koja teče, do akva joge ili akva tai-či-ja (eklinika.telegraf.rs, 17. 2. 2021).*

❸ порекло лат. *aqua* : вода; кин. 太极 : таи-чи.

❹ варијанте аква-таи-чи, аква таи-чи.

❺ област спорт, медитација.

❻ напомене Нераспрострањено. Именица *таи-чи* (*таи-чи*) најчешће се изговара са два акцента (*таи-чи*) или с акцентом на последњем слогу (*таи-чи*)

акупунктурна аналгезија ж. р.

❶ дефиниција *терапијска техника за смањење или уклањање бола коришћењем акупунктуре, без примене фармаколошких аналгетика.*

❷ цитати *Iz klasične akupunkture u poslednje vreme su se razvile i druge vrste akupunkture kao što su aurikulopunktura, akupunkturna analgezija, kraniopunktura, farmakopunktura itd. (healthclub.rs); Neke od hipoteza govore da se akupunkturna analgezija ostvaruje putem CNS. Signali nociceptivnih impulsa se prenose u interakciji putem tankih nemijelinizovanih (C vlakna) i debelih mijelinizovanih A. delta (M) nervnih vlakana od, akupunkturnom. iglom, ubodene tačke kroz nekoliko nivoa do CNS (academia.edu); Ekstenzivna istraživanja su pokazala da akupunkturna analgezija može biti inicirana stimulacijom mišića dražima visokog praga, posredstvom nerava malog dijametra. Ovi nervi su sposobni da pošalju informaciju u kičmenu moždinu, tako da aktiviraju kičmenu moždinu, moždano sta-*

blo (područje periakveduktusne sive mase) i hipotalamusnih (arkuatnih) neurona koji vrše obrt i trigeruju endogene opioidne mehanizme (drustvoneurologasrbije.org, 2014).

③ порекло према лат. *acus* : игла, *punctura* : убод; грч. *an-* : без, + грч. *álogos* : бол.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Краткосилазни акценти на трећем слогу (*акунџнктурна аналгџија*), који се често чују, нису у складу с актуелном акценатском нормом.

а̀ловац, -вца м.р.

① дефиниција **а.** новинар београдског дневног листа „Ало“.

б. читалац београдског дневног листа „Ало“.

② цитати **а.** Е, Alovci moji vi, pa gde vi živite?? Pa Kijev je već putlerovski za 3 dana, samo da krene spec vojna operacija. Šta, krenula? А, pa onda će do vikenda. Šta, traje već 1000 dana? (alo.rs, 18. 10. 2024); Ništa im ne možete, možete samo da im lajete ko psi u toru kao i što radite. Znači samo propaganda, laž i mržnja, u tome ste svetski prvaci. Alal vam vera alovci (alo.rs, 20. 12. 2020); Au, zaebana slika za Informerce, Telegrafce, Novoiste i Alovce (forum.krstarica.com. 1. 12. 2018); ГЛАВОМ О ЗИД ПА УДРИ, УДРИ И АКО СЕ СУПРУГ САЖАЛИ ТО ТИ ЈЕ! Тако се то ради моји АЛОВЦИ па када овако нешто прочитам да се полусит смејем! (arhiva.alo.rs, 28. 3. 2014).

б. Ako misliš da me ovim nešto vrediš, grdno si se prevario sinak. Ali vidim tebe baš nervira kad ti kažemo da si Kurirko, Alovac ili Informerko. Što se stidiš svojih izvora? (rtvforum.net, 16. 4. 2022).

③ порекло од назива дневног листа „Ало“.

⑥ област информисање.

⑧ напомене Значење под *б* је нераспрострањено.

а̀лфа* м. р.

① дефиниција *припадник Генерације алфа (= особе рођене између 2011. и 2025. године).*

② цитати Zedovci i Milenijalsi za razliku od prethodnih generacija ne polažu previše na brand heritage. [...] Kakve će tek biti „alfe“ koje stižu posle njih ne smem ni da pomislim (communications.rs, 25. 8. 2018); Od bumera do alfe – razlike među generacijama uopšte nisu velike kao što se mi-

sli (rts.rs, 9. 2. 2024); Ako su brendovi naučili nešto o Milenijalcima, onda je to da oni žele samo najbolje za svoju decu. Alfe su na putu da postane najveća generacija u istoriji. A prema Marku Mekrindlu, australijskom istraživaču koji je skovao termin, Alfe će takođe postati generacija sa najvećom potrošačkom moći u istoriji (a1.rs, 25. 3. 2022).

❸ порекло према енгл. *Generation Alpha*.

❹ синоними МАЛИ МИЛЕНИЈАЛАЦ, МИНИ-МИЛЕНИЈАЛАЦ.

❺ област ДРУШТВО.

❻ детерминативи Jedan od trenutno najvećih alfa influensera je JoJo Siwa, fenomen Jutjuba i pevanja. Ova gen alfa senzacija je svetionik inspiracije za decu jer im pokazuje moć prihvatanja individualnosti i kreativnosti kroz modu, muziku i ples (boljionline.rs).

❼ напомене Термин *Generation Alpha* први је предложио аустралијски социолог Марк Мекриндл (Mark McCrindle), који је приметио да након Генерације Z треба наставити са новим називом. Уместо да користи латинична слова (као у претходним генерацијама), одлучио се за грчко слово „алфа“ (α) како би означио почетак новог доба, с обзиром на то да су ови млади људи прва генерација потпуно рођена у 21. веку. Уз овај неологизам често се наводи шта значи, што показује да је његово значење многим изворним говорницима непознато.

Алфа генерација м. р.

❶ дефиниција *особе рођене између 2010. и 2025. године.*

❷ цитати „Alfa generacija“ predstavlja najmlađu generaciju koja tek ulazi u svet. Iako je još uvek rano da se precizno opišu njihove karakteristike, očekuje se da će ova generacija biti potpuno uronjena u digitalnu sferu, s tehnološkim inovacijama koje će verovatno igrati ključnu ulogu u njihovom odrastanju (ona.telegraf.rs, 28. 11. 2023); Рођени су 2010. године и касније, потпуно одрастају у digitalном свету, често користе енглеске речи, али и псовке, технолошки су писменији од родитеља, амбициозни су и самопоздани, vole brendove i putovanja. Након Milenijalaca i Generacije Z – stasala je potpuno nova demografska grupa pod imenom Alfa ili Klik generacija (n1info.rs, 12. 6. 2024); Najstariji predstavnici Alfa generacije ove godine slave 15. rođendan, baš kao i Instagram. Velika je šansa da ste vi Instagramov „potrošač“ (možda i kupac), a da je Alfa generacija potrošač vašeg proizvoda (nasamreza.rs, 8. 4. 2025).

❸ порекло према енгл. *Generation Alpha*.

⑤ синоними Ген-алфа, Генерација алфа, Генерација клик, Клик генерација, Мали миленијалци, Мини-миленијалци.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Термин *Generation Alpha* први је предложио аустралијски социолог Марк Мекриндл (Mark McCrindle), који је приметио да након Генерације Z треба наставити са новим називом. Уместо да користи латинична слова (као у претходним генерацијама), одлучио се за грчко слово „алфа“ (α) како би означио почетак новог доба, с обзиром на то да су ови млади људи прва генерација потпуно рођена у 21. веку. Уз овај неологизам често се наводи шта значи, што показује да је његово значење многим изворним говорницима непознато.

антибот прид. непром.

① дефиниција *који служи за борбу против ботова (= а. компјутерских програма или делова компјутерског програма оспособљених за аутономно, флексибилно, наменско деловање и резоновање, с циљем испуњавања једног или више задатака. б. особа које раде за интересе најчешће неке политичке партије, ретко јавне личности, фирме или институције, тако што бране њихове одлуке и потезе путем јавних форума, телефонских укључења у емисије, коментара у онлајн новинским чланцима, величају достигнућа, или нападају и куде поступке и лидере противничких партија или конкуренције без критичких погледа на свет), који се односи на средства, мере за борбу против ботова.*

② цитати *Da bi smanjili broj naručenih, radikalskih komentara, samo uvedite sabiranje i oduzimanje u anti-bot pitanja i ne prolazi nijedan radikal (b92.net, 17. 9. 2012); Gavrilović podseća da je još 2019. godine pokrenuo inicijativu za donošenje svojevrсног antibot zakona, nakon što je i sam bio na meti botovskog napada (glasamerike.net, 11. 7. 2023); Biste li uveli anti-bot pitanje i u kojim situacijama? (ana.rs, 31. 1. 2013).*

③ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупрот, супротно од; енгл. *bot* : бот.

⑤ синоними антиботовски.

⑥ област друштво, политика, интернет.

⑧ напомене Придев *антибот* среће се чешће од синонима *антиботовски*.

антиботовскӣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који служи за борбу против ботова (= а. компјутерских програма или делова компјутерског програма оспособљених за аутономно, флексибилно, наменско деловање и резоновање, с циљем испуњавања једног или више задатака. б. особа које раде за интересе најчешће неке политичке партије, ретко јавне личности, фирме или институције, тако што бране њихове одлуке и потезе путем јавних форума, телефонских укључења у емисије, коментара у онлајн новинским чланцима, величају достигнућа, или нападају и куде поступке и лидере противничких партија или конкуренције без критичких погледа на свет), који се односи на средства, мере за борбу против ботова.*

❷ цитати а. U svetu koji si ti lično svojim botovskim delovanjem napravio zakoni se ne moraju poštovati te tako ni taj tvoj imaginaran antibotovski zakon (021.rs, 23. 12. 2022); „Твитер” има антиботовске системе који су ефикасни против комерцијалних активности на сајту, али нису баш способни да открију лажне налоге укључене у политичко деловање (politika.rs, 20. 6. 2017); А још је смешније то што ботови ударају минусе на antibotovske komentare. Pa ko bi osim bota to radio? (juznevesti.com, 2. 3. 2019).

❸ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупрот, супротно од; енгл. *bot* : бот.

❹ синоними антибот.

❺ област друштво, политика, интернет.

❻ напомене Придев *антибот* среће се чешће од синонима *антиботовски*.

антибрњича̄р м. р.

❶ дефиниција *особа која се противи ношењу заштитних маски као средства против преношења вируса у време епидемије и која обично прихвата или заступа теорије завере у вези с вирусима, вакцинама или глобалним системима управљања, и исмева особе које следе званичне здравствене препоруке.*

❷ цитати Nasuprot tim ljudima koji su namerno odbacili svoju pamet, da pokriju svoje ropske karaktere, postoji druga armija, koju bih mogao nazvati anti-brnjičarima. Tu se radi o ljudima koji slušaju Dejvida Ajka (David Icke) i ostale koji tvrde da virus ne postoji, da je sve posledica 5G mreža, Harper i Puminata. Oni zbog toga ismevaju sve one koji nose maske, kao kukavice koje su dopustile da im vlast stavi brnjice, dakle da su pripitomlje-

ni. Međutim, anti-brnjičari ispuštaju iz vida ogromne rupe u sopstvenim pričama. Na primer ta da je nebitno što je veličina filtera u masci mnogo veća od virusa, kada znamo da se ogroman broj virusnih čestica pomera unutar daleko krupnijih vodenih kapljica, a samo mali broj direktno u suvom obliku, pa je samim tim maska korisna, barem delimično (markusmaki.wordpress.com, 22. 7. 2020); U ustavu je jasno definisano pravo svakog čoveka na zaštitu zdravlja i pravo javnog zdravlja, a vi antivakseri i „antibrnjičari“ i te kako ugrožavate svojim ponašanjem javno zdravlje (021.rs, 27. 3. 2021); Funkcioner Srpske desnice i lice od ranije poznato organima gonjenja tvrdi da je Miša Vacić dobio zadatak [...] da ujedini sve šatronacionaliste, antivaksere, antibrnjičare, kvazirusofile i ostale dežurne džabalebaroške, koji iz dana u dan tružu građane Srbije svojim besmislenim teorijama (politicki.rs, 29. 10. 2020).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од.

❹ област медицина.

❺ напомене За разлику од неологизма *антимаскер*, који такође означава особу која се противи ношењу заштитних маски као средства против преношења вируса у време епидемије, именица *антибрњиچار* садржи и значење исмевања особа које следе званичне здравствене препоруке и носе заштитне маске. Краткосилазни акценат на трећем слогу (*антибр̂њиچار*), који се обично чује, није у складу с актуелном правописном нормом.

антивакци^нашк^о-еугенич^{ар}ск^и, -^а, -^о

❶ дефиниција антивакцинашки (= који се односи на антивакцинаштво, антивакцинаше и антивакцинашице – на схватање, као и покрет и његове присталице које се залажу за ово схватање, да су вакцине против заразних болести опасне јер могу да изазову веома озбиљне болести, поготово код деце, због чега вакцинисање не сме да буде обавезно) + еугеничарски.

❷ цитати Кога је брига шта тамо неко „друштво“ од 50% средњевековних антивакцинашко-еугеничарских малоумника мисли о било чему? (subotica.com, 20. 9. 2021).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од;

❹ област медицина.

❺ напомене Нераспрострањено.

антивештачка интелигенција ж. р.

❶ дефиниција *технолошки систем, алгоритам или програм дизајниран да открива, ограничава или спречава злоупотребе вештачке интелигенције.*

❷ цитати Као што ће они који користе вештачку интелигенцију за преваре тражити стално нови начин за злоупотребе, с друге стране би требало да се праве програми који ће бити оптимизовани да открију шта је аутентично, а шта није. Долазимо до тога да се технологија, за коју смо мислили да је коначни судија у нечему, мења тако да судије нема, а све је више опасности од илузије – објашњава Родић и додаје да ћемо као и у случају вируса и антивируса морати да трагамо и за антивештачком интелигенцијом која ће обуздати саму вештачку интелигенцију (politika.rs, 27. 6. 2024).

❸ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупрот, супротно од;

❹ област технологија.

❺ напомене Нераспрострањено.

антиковид прид. непром.

❶ дефиниција **а.** *који се односи на мере, поступке или средства усмерена на спречавање ширења вируса корона.*

б. *који се користи за лечење особа оболелих од ковида-19 (= болести коју изазива новооткривени вирус из групе коронавируса SARS-CoV-2); који делује против коронавируса.*

❷ цитати **а.** У италијанском граду Ђенова број казни због непоштовања правила уведених у циљу спречавања ширења вируса ковид-19 премашио је 2.000. Више од 2.000 казни због кршења антиковид правила односи се на период од 8. марта до 2. августа, међутим највећи број казни односи се на период блокаде када је било ограничено кретање људи на оближњу продавницу с намирницама, апотеку и одлазак на посао (rtv.rs, 9. 8. 2021); Немачка компанија Бионтех суочиће се данас са тужбом Немице која тражи одштету због наводних нежељених последица антиковид вакцине, што је први од потенцијално неколико стотина случајева у земљи (rtv.rs, 12. 6. 2023); Влада Италије одлучила је да ублажи анти-ковид контролу за путнике који стижу из Кине, пише у документу у који је данас имао увид извештач Ројтерса. Према новом налогу који је потписао министар здравља Италије Орацио Скилачи Италија ће захтевати да путници који лете из Кине поседују негативан тест на корона вирус 48 сати пре поласка на пут, док се додатни

тестови могу вршити „насумично, по доласку путника из Кине на италијанске аеродроме“ (politika.rs, 31. 1. 2023).

б. Британија: Одобрен Фајзеров антиковид лек за старије од 18 (sr-bijarealno.rs, 31. 12. 2021); Европска агенција за лекове (ЕМА) одобрила је данас антиковид пилулу произвођача Фајзер (Пфизер) која се продаје под именом Паксловид (Пахловид) и која ће постати први орални антивирални лек против те болести одобрен у Европској унији (ftp.nspm.rs, 27. 1. 2022); Руско министарство здравља одобрило је Савезној медицинско-биолошкој агенцији (ФМБА) да изведе трећу фазу клиничког тестирања антиковид лека Мир-19. Тестирања ће бити обављена у 11 медицинских установа, а 1.274 пацијената ће учествовати, пренео је ТАСС. Руско министарство здравља регистровало је 22. децембра Мир-19, а лек је развила руска ФМБА како би лечила инфекцију корона вирусом. Лек не дозвољава вирусу да се размножава и спречава најтеже облике болести, као што су упала плућа или акутни респираторни дистрес синдром. Тренутно, лек се испитује само у болницама (glaszapadnesrbije.rs, 3. 2. 2022).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID* < *coronavirus disease*.

❹ варијанте АНТИКОВИД, АНТИ-КОВИД.

❺ синоними **а.** антиковидни, антиковидски, антикоронавирусни, антикоронски. **б.** антиковидни, антикоронавирусни.

❻ област МЕДИЦИНА.

антиковидаш, -аша м. р.

❶ дефиниција *особа која негира постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, која омаловажава или одбацује мере заштите од COVID-19 (вакцинацију, ношење маске, карантин итд.); особа која заступа или пропагира такве ставове.*

❷ цитати *Srbiju je, kao i ostatak sveta, zapljusnuo talas antikovidāša koji šire i zagovaraju nebulozne i opasne teorije. I uprkos svim naučnim demantijima, ne posustaju. Ljudi su u očaju predlagali da se pošalju u crvene zone kovid bolnica da svi ti antikovidāši vide kako se ljudi bore za dah, a lekari troše poslednji atom snage da bi spasli ljudske živote (2. 3. 2021); Zabrinjava i činjenica da Goran nije jedini antikovidāš/antimasker/antivakser i protivnik ideje o postojanju pandemije uopšte (noizz.rs, 29. 11. 2020); Policija je apelovala za pomoć u pronalaženju antikovidāša Tobija Hajdena Lija (45) koji se sukobio sa medicinarima u bolnici – rekavši da želi da odvede starijeg pacijenta od korona virusa kući (magazin.novosti.rs, 28. 1.*

2021); S obzirom da je lik antikoviđaš i sudionik festivala slobode mislio sam da mu je IQ premali za takav sarkazam (reddit.com, 7. 9. 2020).

❸ порекло према грч. *ávtí (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID < coronavirus disease*.

❺ синоними антиковидлија, антикоронаш.

❻ област медицина.

антиковид̀шица ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која негира постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, која омаловажава или одбацује мере заштите од COVID-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.); особа женског рода која заступа или пропагира такве ставове.*

❷ цитати *Zanimljivo da antikoviđašica radi u kovid bolnici iako je praktično do juče jezivo optuživala zdravstvene ustanove sprdajući se na račun imena virusa (blic.rs, 2. 3. 2021).*

❸ порекло према грч. *ávtí (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID < coronavirus disease*.

❺ синоними антикоронашица.

❻ област медицина.

❸ напомене Нераспрострањено.

антиковид̀ашки, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на антиковидаше и антиковидашице (= особе које негирају постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, које омаловажавају или одбацују мере заштите од ковида-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.); особе које заступају или пропагирају такве ставове).*

❷ цитати *Ипак, нешто нам и даље не дозвољава да поверујемо да нешто тако велико попут епидемије може изазвати нешто тако мало попут, рецимо, вируса, а још мање да смо једнако одговорни и подложни и ми, и они Други. На то нешто су рачунали лидери популистичких опција širom света који су у току претходне године заузели антиковидашки став (liceulice.org, 5. 3. 2021); Нажалост, докторка је и од почетка пандемије негирала постојање вируса и била жестоки противник вакцина против ковида од којег је, нажалост, пре неколико дана умрла. [...] Нажалост, прихватила је и пропагирала антиковидашке и антиваксерске теорије на свом Фејсбук профилу, те је њен ауторитет довео и до тога да се многи који су њен рад*

поштовали, нажалост, не вакцинишу (novosti.rs, 26. 10. 2021); Otvoreno je po društvenim mrežama zastupala antikovidne i antivakcerske teorije. Čak je zdušno propagirala i korišćenje „ivermektina“ za lečenje korone (pressreader.com).

❸ порекло према грч. *ávtí (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID < coronavirus disease*.

❹ синоними антикоронашки.

❺ област медицина.

антиковидлија м. р.

❶ дефиниција *особа која негира постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, која омаловажава или одбацује мере заштите од COVID-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.); особа која заступа или пропагира такве ставове.*

❷ цитати Principom „podijeli pa vladaj“ stvorile su se kovidlije i antikovidlije. Pisanje po društvenim mrežama, stalno dizanje adrenalina na viještima, izivljavanje svojih frustracija prilično labilnih tipova po komentari-ma, melje ionako grogiranu masu (barskiportal.com, 22. 2. 2021); Ovakve harange nad disidentima se neprekidno obnavljaju. U pandemiji na meti su [...] pripadnici struke koji ne propovjedaju oficijalnu medicinsku nauku, ulične anti-kovidlije i deklarirani anti-vakseri (estetickodrustvosrbije.com, 2021).

❸ порекло према грч. *ávtí (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID < coronavirus disease*.

❹ варијанте антиковидлија, анти-ковидлија.

❺ синоними антиковидаш, антикоронаш.

❻ област медицина.

❼ напомене Нераспрострањено. Турски суфикс *-лија* у неологизме уноси значење пејоративности.

антикóвиднї и антикòвиднї, -ā, -ō

❶ дефиниција **а.** *који се односи на мере, поступке или средства усмерена на спречавање ширења вируса корона.*

б. *који се користи за лечење особа оболелих од ковида-19 (= болести коју изазива новооткривени вирус из групе коронавируса SARS-CoV-2, тешки акутни респираторни синдром); који делује против коронавируса.*

② цитати **а.** Кина ће – уверени су њени аналитичари – даље ублажавати антиковидна ограничења, што ће резултирати наглим повећањем потражње за робом (fakti.org, 8. 12. 2022); Међутим, упркос свему, антиковидна кампања у свету се наставља, па ће авиони ускоро почети не само да се принудно приземљују, већ и да падају, па пратимо развој догађаја (borbazaveru.info, 6. 9. 2021); Данска и друге земље полако укидају досадашње антиковидне мере, а неке, попут Шведске, никад их нису ни уводиле (srbin.info, 14. 1. 2022).

б. Потенцијални „антиковидни“ ефекат расвератрола има утицај на имунитет. Према информацијама научника са Универзитета у Катанији, ресвератрол делује против упала, али није познато која количина је потребна да би се супротставио вирусу корона (srpskastvarnost.rs, 23. 8. 2020); Ово је антиковидни имуноглобулин, високо концентровани препарат који омогућава да се неутралише вирус и, наравно, он је највећи приоритет у поређењу са антиковидном плазмом (in4s.net, 2021).

③ порекло према грч. *ἀντί (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID* < *coronavirus disease*.

⑤ синоними **а.** антиковид, антиковидски, антикоронавирусни, антикоронски. **б.** антиковид, антикоронавирусни.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Предност треба дати придеву *антиковидни* у односу на нераспрострањени синоним *антиковидски*.

антикóвидскĭ и антикòвидскĭ, -ã, -õ

① дефиниција *коју се односи на мере, поступке или средства усмерена на спречавање ширења вируса корона.*

② цитати Antikovidiska ograničenja u Luksemburgu do 15. januara / Vlada Luksemburga produžila je vanredne mere u borbi protiv virusa Covid19 do 15 januara (radiopuls.lu, 15. 12. 2020); Ministar unutrašnjih poslova Gerald Darmanin napisao je prefektima u nedelju tražeći od njih čvrstinu u primeni novih antikovidskih mera, posebno zahtevajući administrativno zatvaranje noćnih klubova (ssup.fr, 20. 7. 2021).

③ порекло према грч. *ἀντί (antí)* : против, насупрот, супротно од; енгл. скр. *COVID* < *coronavirus disease*.

⑤ синоними антиковид (а), антиковидни (а), антикоронавирусни (а), антикоронски (а).

⑥ област медицина.

③ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати синониму *антиковидни*.

антикоронавирџснџ, -а, -б

① дефиниција **а.** *који се односи на мере, поступке или средства усмерена на спречавање ширења вируса корона.*

б. *који се користи за лечење особа оболелих од ковида-19 (= болести коју изазива новооткривени вирус из групе коронавируса SARS-CoV-2, тешки акутни респираторни синдром); који делује против коронавируса.*

② цитати **а.** Lokalni antikoronavirusni krizni centar prijavio je policiji da je jedan od pacijenata kojem je preliminarno dijagnostifikovana koronavirusna infekcija juče pobegao iz medicinske ustanove (pink.rs, 2020); Bil Gejts i njegovi najnoviji antikoronavirusni napori bili su u središtu najluđih teorija koje istražuju moguće jezive motive koji stoje iza aktivnosti milijardera (sd.rs, 18. 5. 2020); ANTI KORONAVIRUSNI DRŽAČI ZA USKRŠNJA JAJA / Vaskrštapovi dostupni su u svim veličinama i bojama. Tucajte se za Uskrs sa sigurne udaljenosti, zaštite sebe i druge (facebook.com, 16. 4. 2020); Dana 24. jula 2020. godine, Državni istraživački centar za virusologiju i biotehnologiju Vektor dobio je dozvolu ruskog ministarstva zdravlja za klinička ispitivanja svoje anti-koronavirusne vakcine na dobrovoljcima (nova.rs, 19. 1. 2021).

б. Када смо регистровали први антикоронавирусни лек на свету на бази фавипиравира, људи су били скептични, јер су се питали како да га региструјемо када га Јапан још није регистровао (sputnikportal.rs, 24. 9. 2020); 'Мефлохин' и хидрохлорид су аналози антималяријског препарата кинина, али значајно мање токсични, лако се подносе и имају веома изражено антикоронавирусно дејство, односно, већ микроконцентрације (десет милимола по литру) овог препарата доводе до потпуног инхибирања цитопатских ефеката у култури ткива (sputnikportal.rs, 31. 3. 2020).

③ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупрот, супротно од; лат. *corona* : венац, круна (у значењу вируса SARS-CoV-2); лат. *virus* : отров, вирус.

④ варијанте антикоронавирусни, анти-коронавирусни, анти корона-вирусни.

⑤ синоними **а.** антиковид, антиковидни, антиковидски, антикоронски. **б.** антиковид, антиковидни.

⑥ област медицина.

③ напомене Значење под „б“ је нераспрострањено. Правописне варијанте *анти-коронавирусни* и *анти коронавирусни* нису у складу с актуелном правописном нормом.

антикоронаш, -аша м. р.

① дефиниција *особа која негира постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, која омаловажава или одбацује мере заштите од COVID-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.); особа која заступа или пропагира такве ставове.*

② цитати Организатори протеста, пре свега протагонисти антикоронашке сцене, показују да им је приоритет мобилизација грађана и то преко протеста против државних корона мера. Министар унутрашњих послова Немачке Хорст Зехофер је, како наводи Танјуг, средином априла најавио кораке против антикоронаша (politika.rs, 28. 4. 2021); Неонацисти и екстремно десничарска сцена злоупотребљавају у своје сврхе покрет против корона мера у Аустрији и све су присутнији су међу антикоронашима на њиховим протестима (sd.rs, 20. 5. 2022); BVT već nedeljama prati demonstracije anti-koronaša, a među njima ima mnogo ekstremnih desničara, koji su spremni na nasilje (vesti-online.com, 20. 1. 2021).

③ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупротив, супротно од; лат. *corona* : венац, круна (у значењу вируса SARS-CoV-2).

④ варијанте антикоронаш, анти-коронаш.

⑤ синоними антиковидаш, антиковидлија.

⑥ област медицина.

антикоронашица ж. р.

① дефиниција *особа женског рода особа која негира постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, која омаловажава или одбацује мере заштите од COVID-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.); особа женског рода која заступа или пропагира такве ставове.*

② цитати Gola antikoronašica: Maske stavila svuda po telu – osim na usta / Američka umetnica i aktivistkinja DaVida Sal izvela je ispred jednog marketa u Los Angelesu svoj performans i promovisala svoj stav da je korona virus prevara, a na sebi je imala samo ‘bikini’ od maski za lice (krstarica.com, 26. 5. 2020).

③ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупротив, супротно од; лат. *corona* : венац, круна (у значењу вируса SARS-CoV-2).

- ⑤ синоними антиковидашица.
- ⑥ област медицина.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

антикорѡнѡшкѡ, -ѡ, -ѡ

① дефиниција *који се односи на антикоронаше и антикоронашице (= особе које негирају постојање вируса SARS-CoV-2 или његову опасност, које омаловажавају или одбацују мере заштите од ковида-19 (вакцинацију, ношење маски, карантин итд.; особе које заступају или пропагирају такве ставове).*

② цитати Организатори протеста, пре свега протагонисти антикоронашке сцене, показују да им је приоритет мобилизација грађана и то преко протеста против државних корона мера (politika.rs, 28. 4. 2021); Са једне стране мејнстрим лекари на мејнстрим медијима проричу потенцијално премала гробља а са друге стране групе других лекара, специјалиста тврде да је све пренадувано или комплет превара(називају пандемију пландемијом). И коме ја као лаик да верујем? Гуглајте „светски савез лекара против медицинске тираније“, лекари из Немачке, Шведске, Данске, Британије итд. (снимак је на lbry.tv). И они су само део антикоронашке екипе, има их још. Оно што ме додатно забрињава је то што не постоји јавна дебата те две супротстављене стране међу стручњацима (ana.rs, 5. 11. 2020); I ne, ovo nije ni antivakserski ni antimaskerski ni antikوروناški tekst. Ovo je antigluperdasti tekst. Ovaj tekst se protivi srpskom mentalitetu krda, kome podleže veliki broj građana Srbije, ma koje nacije bio (luftika.rs, 8. 5. 2021); Tog policajca na društvenim mrežama „hvali“ i anti-kоронашка scena, tvrdeći da je na njihovoj strani (vesti-online.com, 20. 1. 2021).

③ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупротив, супротно од; лат. *corona* : венац, круна (у значењу вируса SARS-CoV-2).

- ④ варијанте антикоронашки, анти-коронашки.
- ⑤ синоними антиковидашки.
- ⑥ област медицина.

антикорѡнскѡ, -ѡ, -ѡ

① дефиниција *који се односи на мере, поступке или средства усмерена на спречавање ширења вируса корона.*

❷ цитати Anti-koronski sex (facebook.com, 14. 3. 2020); Vreme nas je izneverilo, ali su nas izneverila i dešavanja prošle nedelje. Umesto letnjih temperatura, lakoće i neke prozračnosti koju sredina juna treba da nosi, dobili smo oblake, kišu i priču o ponovnom pooštavanju anti-koronskih mera (impulsportal.net, 25. 6. 2020); Prošle godine je došlo do značajnog pada cena kontejnerskog prevoza, nakon što su 2022. bile vrlo visoke zbog nedostatka kapaciteta na kraju antikoronских ograničenja (b92.net, 8. 2. 2024).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупротив, супротно од; лат. *corona* : венац, круна (у значењу вируса SARS-CoV-2).

❹ варијанте антикоронски, анти-коронски.

❺ синоними антиковид (а), антиковидни (а).

❻ област медицина.

❼ напомене Правописна варијанта *анти-коронски* није у складу с актуелном правописном нормом.

антипандемијски прил.

❶ дефиниција *на начин који је у супротности с мерама за спречавање ширења заразе током пандемије; противно препорукама здравствених власти у време пандемије; на начин који повећава ризик ширења заразе у пандемији.*

❷ цитати Ljudi obolijevaju, umiru pandemiji kraja nema a pojedinci kao da su poludjeli. Medicinski radnici su na kraju zadnjeg atoma snage, pojedine privredne grane pred kolapsom al'probrani „specijalci“ su oduševljeni kulturološkim djelom estradne zvijezde GOOCIJAA i mega hita GARA. Pa zar glavonja Goci nije mogao sačekati sa svojom bljuvotinom od pjesme da ovo zlo prođe nego još dodaje ulje na vatru i raspamećuje ovu svoju „ojero“ publiku da pravi gluposti u smislu ne vakcinisanja i anti pandemijски se ponasa (prnjavor.info, 5. 4. 2021).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупротив, супротно од; *πανδημιος* (*panđemos*) : који се тиче целог народа < *πᾶν* (*pān*) : све, цео, *δῆμος* (*dēmos*) : народ, становништво.

❹ област медицина.

❼ напомене Нераспрострањено.

Антисрбија ж. р.

❶ дефиниција *дефиниција држава која се у свему супротставља Србији и стално ради на штету Србије, која своју политику обликује као су-*

протност српској, која на својој територији гуши српски национални идентитет и затире права Срба.

❷ цитати Методе које САД користе како би од Тајвана створиле анти-Кину идентичне су методама које су коришћене у претварању Украјине у анти-Русију. Пре тога, оне су испробане на Балкану, када је од Хрватске успешно, а од Црне Горе и БиХ покушано стварање неколико анти-Србија (sputnikportal.rs, 30. 12. 2024); Совјетски Савез није Русија већ Антируссија као што је СФРЈ била Антисрбија (x.com, 4. 10. 2024); Можда мало одређеније: Србија и АнтиСрбија; просрпска младост и проевропски политичари; патриоте и издајници? (x.com, 16. 2. 2025); Зна се ко води протесте и који су циљеви! Нису циљеви Србија већ антисрбија. Сатанизација Вучића је само мамац, средство да се до тога дође (x.com, 2. 2. 2025); Украина је као Југославија, вјештачка творевина, направљена као антиСрбија, антиРусија, мени никог тамо жао није (standard.rs, 28. 3. 2022); ОСНОВНО гесло по којем код нас делује политичко-медијски блок Анти Србије све више личи и подсећа на онај ватрени поклич обогаљеног Франковог генерала изговорен 1936. године на Универзитету у Саламанки: Живела смрт! (novosti.rs, 30. 7. 2020); У актуелним политичким и дипломатским притисцима на Србију, Македонији није и неће бити дозвољено да буде добар комшија, то само потврђује чињеницу да Македонија има само једну функцију, а она је водити политику која ће увек бити антипод Србији, односно анти Србија, за рачун Велике Албаније и отворене бугаризације (standard.rs, 8. 8. 2019); „Црногорска нација је конструкт. То је конструкт, то нема никакво упориште у историји. Идентитет такозване црногорске нације у једном здравом смислу не постоји, осим ако их не третирамо у нездравом смислу искључиво као анти Србију (youtube.com, 6. 10. 2023); У исрцпној анализи под насловом „Ђурђевдански реализам и Анти-Србија“, извесни Драгомир, под поднасловом „Дуги пут до Слободе“, каже о овим данашњим изборима да зато да нас не би обманули зато „треба масовно да изађемо на изборе 6. маја – и на свим нивоима подржимо странке које нису део садашњег режима...“ (novinar.de, 7. 5. 2012); Ко ни сад не разуме да је за запад могућа и прихватљива једино она Србија која је по питању односа према сопственом идентитету, историји и будућности антисрбија, а на геостратешком пољу антируссија, немогуће му је било шта објаснити (x.com, 29. 8. 2024).

❸ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупротив, супротно од.

❹ варијанте анти-Србија, анти-србија, Анти-Србија, Антисрбија, АнтиСрбија, антисрбија, антиСрбија, Анти Србија, анти Србија, анти србија.

❺ област ПОЛИТИКА.

антиФПВ прид. непром.

❶ дефиниција *који се односи на технологије или мере усмерене против FPV (First-Person View) система, који се користе у дроновима и другим уређајима за даљинско управљање, који служи за откривање, ометање, преузимање контроле или онемогућавање FPV дрона.*

❷ цитати Систем „Гроза.04.К“ је направљен у рекордном року, а генерални директор Кванта Андреј Кондрашов је рекао да је задатак пројектовања преносног анти-ФПВ система постављен у августу 2023. године, при чему је систем изграђен и достављен Министарству одбране на испитивање за специјалне војне операције до јесени (sputnik-portal.rs, 9. 3. 2024); Већина инвестиција ће ићи у FPV и antiFPV технологије (forum.klix.ba, 26. 9. 2024); Ovo je nešto kao anti FPV koncept (tango-six.rs, 12. 5. 2024).

❸ порекло према грч. *ἀντί (anti)* : против, насупротив, супротно од; енгл. скр. *FPV < First-Person View* : поглед из првог лица (односи се на технологију која омогућава кориснику да гледа слику уживо из перспективе самог уређаја, обично путем камере и видео преноса на наочаре, екран или монитор).

❹ варијанте антиФПВ, анти-ФПВ, анти ФПВ.

❺ област технологија, рат.

❻ напомене Писање ћирилицом скраћеница из језика који користе искључиво латиницу треба избегавати, сем када се ради о веома познатим скраћеницама које су постале творбене основе.

антихамасовскӣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који је усмерен против Хамаса – палестинске исламистичке организације која управља појасом Газе.*

❷ цитати Skorašnji upad terorista Hamasa iz Gaze u Izrael i pokolj dece, devojaka, mladića, starica i staraca, morbidni pir fanatika čiji je program istrebljenje Jevreja i nestanak države Izrael, u većini čovečanstva rasplamsao je antijevrejske, a ne antihamasovske, antiterorističke strasti (danas.rs, 15. 11. 2023); Televizija Hamasa je objasnila da je crtač prikazan nakon antihamasovske propagande na Zapadnoj obali i obećala da će izbaciti lik Dahlana, kada bude ponovo na programu (mondo.rs, 28. 8. 2007); Postoje informacije antihamasovskih insajdera iz same Gaze o podzemnim prolazima koji vode do tih skladišta pravljenih tik ispred ulaza u obdaništa (solonov-polis.wordpress.com, 17. 5. 2021).

③ порекло према грч. *ἀντί* (*anti*) : против, насупрот, супротно од; арап. *حماس (Hamas) < حركة مق اومة لال س اومة لال مق حركة* (*Ḥarakat al-Muqāwamah al-'Islāmiyyah*) : Исламски покрет отпора.

⑥ област ПОЛИТИКА.

артивизам, -зма м. р.

① дефиниција *облик друштвене и политичке ангажованости која се испољава кроз различите уметничке форме – визуелну уметност, музику, перформанс, литературу, филм, с циљем покретања промена, изазивања критичког мишљења или подстицања јавне расправе.*

② цитати Međutim, vodeći računa da termin artivizam nije dovoljno eksploatisan u teoriji i da predstavlja konstrukt (art + aktivizam) na bazi kojeg tek treba istraživati, možemo kazati da se priroda veze koja postoji između aktivizma i umetnosti menja od slučaja do slučaja (kritika.institut.bg.ac.rs); Kada danas govorimo o angažovanoj umetnosti vidimo da je ona najveći deo savremenog stvaralaštva, i to ne samo na području likovnosti već i u muzici, teatru, performansu, filmskom radu ili filmskodigitalnom radu. Sve je povezano i okrenuto ka intervenciji u kulturi i društvu. Profesor Šuvaković dodaje da „umetnost ima svoju artistsku funkciju. ARTIVIZAM je pojam koji u sebi povezuje umetnost i aktivizam“ (rts.rs, 2. 8. 2017); Artivizam na delu / Projekat ART FORA (ART 4A) četiri nezavisne grupe (Bazaart, SEKOM, Patos i CRCR), koje su tokom 2013. godine sinhronizovano radile u Beogradu, Zrenjaninu, Smederevu i Nišu na unapređenju solidarnosti kroz originalne umetničke akcije, biće predstavljen 5. decembra u Kulturnom centru Grad u Beogradu (seecult.org, 2. 12. 2013).

③ порекло ЕНГЛ. *artivism* < *art* : УМЕТНОСТ + *activism* : АКТИВИЗАМ.

⑥ област ПОЛИТИКА, УМЕТНОСТ.

артивист(а) м. р.

① дефиниција *особа која се бави артивизмом (= обликом друштвене и политичке ангажованости која се испољава кроз различите уметничке форме – визуелну уметност, музику, перформанс, литературу, филм, с циљем покретања промена, изазивања критичког мишљења или подстицања јавне расправе).*

② цитати Umetnici, kao aktivisti, ne samo da direktno privlače našu pažnju već svoje delo pozicionaraju u srce društva, politike, kulture. To čine svojevrsnim analizama sistema u okviru kojeg deluju korporacije i ekonomske sile kao dominantni faktori. Tako igraju određenu ulogu u suočavanju

sa duboko ukorenjenim korporativizmom, ekonomizmom i drugim tipovima socijalnih hegemonija. Nastoje da budu glasovi promene, a njihova dela katalizatori transformacije. Tako se aktivista bavi pitanjem identiteta koliko i pitanjem sistema (doi.org, 2020); U okviru projekta Aktivisti za promenu krajem meseca organizujemo filmmaking trening (facebook.com, 13. 3. 2019); ERA nagrade dodeljuje LGBTI mreža ERA za najbolje filmove koji dolaze iz zemalja gde mreža deluje, odnosno filmove iz eks-ju regiona, Albanije i Turske. Žiri ERA nagrada čine aktivisti i aktivisti Antonij Karadzowski, Stefan Šparavalo, Arber Kodra, Lendi Mustafa i Laura Mandić (danas.rs, 6. 12. 2020).

⑤ порекло према енгл. *artivism* : артивизам < *art* : уметност + *activism* : активизам.

⑥ област ПОЛИТИКА, УМЕТНОСТ.

артивистички, -а, -о

① дефиниција *који се односи на артивизам (= обликом друштвене и политичке ангажованости која се испољава кроз различите уметничке форме – визуелну уметност, музику, перформанс, литературу, филм, с циљем покретања промена, изазивања критичког мишљења или подстицања јавне расправе) и артивисте и артивисткиње (особе које се баве артивизмом).*

② цитати Као deo savremene umetnosti artivism podrazumeva protest. I to promenu društvenih, političkih ili kulturnih obrazaca. Taj protest je radikalni i revolucionarni čin. U onom smislu gde Alen Badju (Alain Badiou) koristi pridev revolucionarno kao nešto što doseže do korena stvari, a što je podstaknuto krizom države. Komplementarno sa ovim, u svom zahtevu za korenitom promenom, artivistički čin se može opisati kao revolucija u malom (kritika.instifdt.bg.ac.rs); Četiri artivistička projekta biće predstavljena kroz kratak pregled procesa rada dokumentovan fotografijama i video zapisama fleš-moba „U lice“ u Zrenjaninu, predstave pozorišta senki „Noć sećanja“ u Smederevu i utisaka polaznika u Nišu (seecult.org, 2. 12. 2013); Ženska artivistička inicijativa (pretraga.pkspartner.rs).

⑤ порекло према енгл. *artivism* : артивизам < *art* : уметност + *activism* : активизам.

⑥ област ПОЛИТИКА, УМЕТНОСТ.

артивисткиња ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која се бави артвизмом (= обликом друштвене и политичке ангажованости која се испољава кроз различите уметничке форме – визуелну уметност, музику, перформанс, литературу, филм, с циљем покретања промена, изазивања критичког мишљења или подстицања јавне расправе).*

❷ цитати „Being Your Negro“ performans izvela je aktivistkinja Jelena Savić u Galeriji Artget u sredu, 23. oktobra u okviru koncepcije Nada je disciplina 60. Oktobarskog salona / Performans se bavi iskustvom rasno uslovljenog subjektiviteta Roma i iznosi pred pogled javnosti uznemirujuće unutrašnje procese i susrete sa nametnutom inferiornošću, uvodeći ih u polje javne i političke debate i stvaranja značenja (instagram.com, 4. 10. 2024); JELENA SAVIĆ je romska aktivistkinja rođena u Beogradu. Trenutno je na doktorskim studijama digitalne humanistike pri Centru za rodna istraživanja Univerziteta u Upsali u Švedskoj. Završila je master studije filozofije na Centralnoevropskom univerzitetu u Budimpešti, kao i osnovne studije andragogije na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Njen umetnički rad obuhvata poeziju, performans, digitalnu ilustraciju i strip, a pod uticajem feminističke i kritičke teorije, teorije svetskog sistema kolonijalnosti/modernosti, afropesimizma, studija beline i kritičke teorije rase, preispituje dominantnu gadžovansku supremaciju i kanonske prikaze romskog subjektiviteta (bijenalemladih.ulus.rs, 16. 11. 2024); Feministička umetničko-aktivistička grupa ACT Women je osnovana kao neformalna umetnička grupa početkom 2003. godine od strane tri aktivistkinje iz različitih gradova – Novog Sada, Zagreba i Beograda. Nakon nekoliko godina saradnje na različitim projektima i uključivanja novih „aktivistkinja“ odlučile smo da udružimo naše veštine, znanja i iskustva i zvanično smo registrovale grupu krajem 2010. godine. Naša misija je povećanje vidljivosti ženskih pitanja i zalaganje za ženska prava kombinovanjem umetnosti i aktivizma. Izražavamo se i promovishemo naše političke ideje različitim umetničkim sredstvima i metodima (ostranula.org).

❸ порекло према енгл. *artivism* : артвизам < *art* : уметност + *activism* : активизам.

❹ област ПОЛИТИКА, УМЕТНОСТ.

астробиолог м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави астробиологијом, научном дисциплином која проучава порекло, еволуцију, распрострањеност и могућност постојања живота у свемиру.*

❷ цитати У чилеанској пустињи Атакама постоји древна делта названа Црвени камен која садржи песак и стене богате хематитом и блатом. Геолошки, ова област је прилично сличан деловима Марса, због чега га астробиолози често користе као модел за Црвену планету (politika.rs, 22. 2. 2023); Astrobiolozi istražuju ekstremne sredine poput slanih jezera na Zemlji kako bi bolje razumeli kako organizmi mogu da prežive na Marsu (bbc.com, 26. 7. 2018); U 290. epizodi podkasta „Pojačalo“, Ivanov gost je prof. dr Milan M. Ćirković, istaknuti astrofizičar, kosmolog i astrobiolog. Kroz dinamičan razgovor, prof. Ćirković deli svoja razmišljanja o astrobiologiji, rizicima za ljudsku civilizaciju, filozofiji nauke i kolonizaciji svemira. Diskusija se dotiče i aktuelnih naučnih otkrića, analize rizika, ali i globalnih izazova poput solarnog maksimuma i mogućih katastrofa uzrokovanih kosmičkim pojavama (podcast.rs, 27. 10. 2024); „Ima naznaka da je život na Marsu u geološkoj prošlosti bio sličan životnim uslovima na Zemlji, za razliku od sadašnjih prilika, i da su postojala tela sa tekućom vodom, bile toplije temperature i viši atmosferski pritisak“, objasnila je astrobiolog Tatjana Milojević (srpskaekonomija.rs, 2024); Poznati nemački astrobiolog Brose objavio je 140 radova iz svoje oblasti, a na pitanje šta misli o kalendaru maja, rekao je da mu je poznato to proročanstvo, ali vrlo odgovorno tvrdi da neće doći do smaka sveta, već će doći do smaka svesti ljudske (novinar.de, 23. 11. 2009).

❸ порекло према грч. *ástron* и *astēr* : звезда; грч. *bíos* : живот; грч. *-logia* : знање.

❹ варијанте астробиолог, астро-биолог, астро биолог.

❺ област наука.

астробиолошкѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на астробиологију, научну дисциплину која проучава порекло, еволуцију, распрострањеност и могућност постојања живота у свемиру, те на астробиологе и астробиолошкиње (= особе које се баве астробиологијом).*

❷ цитати У уводном предавању биће дат кратак пресек епистемолошког и методолошког значаја појма настањивости за савремену астробиологију. Затим ће бити размотрен проблем „финих подешавања“, односно антропичких коинциденција које су утемељене у емпиријској чињеници настањивости нашег свемира, на задовољавајући начин описаног Новим стандардним космолошким моделом. На тај начин, биће дата неопходна космолошка „сценографија“ наспрам које се одигравају сва модерна астробиолошка истраживања, као и перспективе

за плодотворну интердисциплинарну сарадњу космологије и фундаменталне физике на једној, и астробиологије на другој страни (kolac.rs, 2018); Деца узраста између 6 и 10 година имаће прилику да интерактивно, на што креативнији начин, сазнају што више о Сунчевом систему, Млечном путу и осталим астрофизичким и астробиолошким појмовима (domomladine.org, 2013); Негде између три четвртине и четири петине свих звезда у свемиру су црвени патуљци, па је њихов астробиолошки значај већ самим тим очигледан (rts.rs, 19. 3. 2017); „Ovo su jedinstveni primeri biominerala na steni sa Marsa koje ranije prilikom kultivisanja tih mikroba na mineralnim izvorima sa Zemlje i običnog hondrita nismo videli“, каже Tatjana Milojević. То указује на значај извођења експеримената на правом материјалу са Марса када су у питању астробиолошка истраживања Црвене планете (danas.rs, 22. 4. 2021).

❶ порекло према грч. *ástron* и *astēr* : звезда; грч. *bíos* : живот; грч. *-logia* : знање.

❷ варијанте астробиолошки, астро-биолошки.

❸ област наука.

астробиолошки прил.

❶ дефиниција *са становишта астробиологије, на начин карактеристичан за астробиологију, научну дисциплину која проучава порекло, еволуцију, распрострањеност и могућност постојања живота у свемиру.*

❷ цитати Astro-biološki gledano, i zemlja će jednog dana biti mrtva planeta (b92.net, 31. 3. 2017).

❸ порекло према грч. *ástron* и *astēr* : звезда; грч. *bíos* : живот; грч. *-logia* : знање.

❹ варијанте астробиолошки, астро-биолошки.

❺ област наука.

❻ напомене Нераспрострањено.

астробиолошкиња ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која се бави астробиологијом, научном дисциплином која проучава порекло, еволуцију, распрострањеност и могућност постојања живота у свемиру.*

❷ цитати „Шаргарепа је коришћена да помогне у прозрачивању тла, што може побољшати количину воде и хранљивих материја коју ће црпети пратече биљке, а парадајз је коришћен да обезбеди сенку за

температурно осетљиву шаргарепу и да пружи подршку за пењање грашка“, објашњава астробиолошкиња (rts.rs, 2. 5. 2024); „Organi su molekularni gradivni blokovi života kakvog poznajemo, ali se takođe mogu formirati iz geoloških procesa koji nisu direktno povezani sa životom. Vidi-mo višestruke signale za koje se čini da se razlikuju po formacijama dna kratera i u mineralima sa kojima su povezani“, rekla je astrobiološkinja Sunanda Šarma iz NASINE Laboratorije za mlazni pogon u Kaliforniji, koja je vodeća autorka istraživanja objavljenog ove nedelje u časopisu „Nature“ (euractiv.mondo.rs, 14. 7. 2023); Poznato je još i od misije iz 1975. godine da je tlo Marsa prekriveno perhloratima. To su potencijalno vrlo jaki oksidansi koji pod uslovima na Marsu nastaju i kad se u sastavu tla nalaze oksid gvožđa i vodonikov peroksid. Astrobiološkinje Jennifer Wadsworth i Charles Cockell ustanovile su da bi čak i vrlo izdržljive baterije u ovakvim uslovima umrle dva puta brže nego samo pod uticajem UV zračenja (domino-magazin.com, 10. 7. 2017).

❸ порекло према грч. *ástron* и *astēr* : звезда; грч. *bíos* : живот; грч. *-logia* : знање.

❹ област наука.

астрокиТ м. р.

❶ дефиниција *врста композитног грађевинског материјала направљеног за употребу у свемирским условима.*

❷ цитати Још 2020. године научници су открили да уреа из људског урина може утицати на пластификацију бетона што га чини издржљивијим на механички стрес. Онда је Алед Робертс, инжењер материјала са универзитета у Манчестеру, са сарадницима 2021. године направио „астрокиТ“ користећи протеин албумин из крвне плазме (politika.rs, 4. 1. 2025); .

❸ порекло грч. *ástron* : звезда; енгл. *kit* : комплет, сет, материјал.

❹ област наука.

❺ напомене Нераспрострањено.

аурикулопунктура ж. р.

❶ дефиниција *терапијска техника сродна акупунктури која се заснива на стимулисању одређених тачака на ушној шкољки, иглама, магнетима, семенкама биљака (најчешће семеном вакарије), ласером или електричном стимулацијом ради отклањања или ублажавања бо-*